

Nr 46

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1964/65 till studiesociala ändamål jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

DRIFTBUDGETEN

Åttonde huvudtiteln

Studiesociala ändamål

1:o) **Brevskolestipendier.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 1 (bilaga 10, punkt 299, s. 621 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1964) föreslagit riksdagen att dels medgiva, att för budgetåret 1964/65 må till brevskolestipendier utdelas högst 200 000 kr., dels ock till Brevskolestipendier för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nils-Eric Gustafsson m. fl.* (I: 269) och den andra inom andra kammaren av herr *Wahrendorff m. fl.* (II: 343), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning av frågan om de korrespondensstuderandes inpassande i det studiesociala systemet;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Hilding* och *Svanström* (I: 254) och den andra inom andra kammaren av herr *Westberg m. fl.* (II: 210), i vilka hemställts att riksdagen — för beredande av likställighet mellan brevskoleinstitut och elever vid dessa respektive de statliga vuxenläroverken och deras elever — måtte för budgetåret 1964/65 anvisa erforderliga medel för att bereda kostnadsfri undervisning vid korrespondensinstitutens preparandkurser för realexamen och studentexamen, för examen för handelsingymnasium och teknisk privatistexamen samt därutöver erforderliga anslag för stipendiering av elever vid dylika preparandkurser med 2 000 kr. per elev på gymnasieciadiet respektive 1 000 kr. per elev på realskoleciadiet.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 343 och II: 210.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagshöjning med 50 000 kr.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Enligt vad utskottet inhämtat kommer 1960 års gymnasieutredning att behandla frågor rörande studiestöd åt brevkolestuderande. Utskottet anser sig därför icke böra frångå sin redan föregående år uttalade mening i anslutning till då väckta motioner om de korrespondensstuderandes inpassande i det studiesociala systemet m. m., nämligen att gymnasieutredningens förslag bör avvaktas, innan ställning toges till de frågor som aktualiserats i motionerna I: 269 och II: 343 samt I: 254 och II: 210. Utskottet avstyrker alltså bifall till nämnda fyra motioner.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 269 och II: 343 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

II. att motionerna I: 254 och II: 210 icke må av riksdagen bifallas;

III. att riksdagen må

a) medgiva, att för budgetåret 1964/65 må till brevkolestipendier utdelas högst 200 000 kr.;

b) till *Brevkolestipendier* för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

2:o) **Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 301, s. 623), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kr.

3:o) **Bidrag till anordnande av skolmåltider.** Kungl. Maj:t har (punkt 302, s. 623 och 624) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Thorsten Larsson m. fl.* (I: 405) och den andra inom andra kammaren av herrar *Gustavsson* i Alvesta och *Nilsson* i Tvärålund (II: 480), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta, att statsbidrag må utgå med 1 kr. 25 öre per utspisad måltid för diabetessjuka;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Erik Olsson m. fl.* (I: 409) och den andra inom andra kammaren av herrar *Larsson* i Norderön och *Jönsson* i Ingemarsgården (II: 486), i vilka hemställts

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt framläggande av förslag till ändrade grunder för statsbidrag till skolmåltidsverksamheten i kommunerna i enlighet med vad i motionerna anförts;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 478) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 584), i vilka hemställts att riksdagen vid behandling av statsverkspropositionens åttonde huvudtitel måtte besluta 1. att medge statsbidrag till skolmåltider enligt de grunder som i motionerna anförts, 2. att till Bidrag till anordnande av skolmåltider för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 35 000 000 kr.;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Widén* och *Hilding* (I: 501) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafsson* i Skellefteå *m. fl.* (II: 579), i vilka hemställts att riksdagen måtte 1. bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1964/65 lämna statsbidrag till skolmåltider enligt de grunder motionärerna förordat, samt 2. till Bidrag till anordnande av skolmåltider under åttonde huvudtiteln anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 12 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag på sammanlagt 28 000 000 kr.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 480, II: 486, II: 584 och II: 579.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 2 300 000 kr., beroende på beräknade automatiska förändringar av medelsbehovet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Med anledning av det i motionerna I: 405 och II: 480 framförda förslaget om särskilt statsbidrag för anordnande av skolmåltider för diabetiker får utskottet erinra om att utskottet vid föregående års riksdag hade att taga ställning till motsvarande motionsvägen väckt förslag och att utskottet då (utlåtande 1963: 8, punkt 85) icke ansåg sig böra tillstyrka ett dylikt bidrag. Utskottet har icke med anledning av motionerna I: 405 och II: 480 funnit sig böra frångå den uppfattning, varåt utskottet sålunda gav uttryck i fjol.

I motionerna I: 478 och II: 584 samt I: 501 och II: 579 har framförts olika förslag till ändrade grunder för statsbidrag till skolmåltider. I motionerna I: 409 och II: 486 har påyrkats en särskild riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag i samma syfte. Utskottet har i tidigare utlåtanden, senast vid 1963 års riksdag, understrukit önskvärdheten av att frågan om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna i vad gäller skolmåltidsverksamheten snarast möjligt bringas till en lösning. Utskottet vidhåller denna uppfattning. 1958 års skatteutjämningskommitté väntas emellertid slutföra sitt arbete inom den närmaste tiden. Då kommitténs betänkande och på detsamma grun-

dade förslag från Kungl. Maj:t först synes böra avvaktas är utskottet inte berett att nu taga ställning till de i motionerna I: 478 och II: 584 samt I: 501 och II: 579 framförda förslagen. Någon särskild riksdagsskrivelse i statsbidragsfrågan, varom hemställan gjorts i motionerna I: 409 och II: 486, anser sig utskottet inte heller böra förorda. Utskottet avstyrker således bifall till ifrågasvarande motioner.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 405 och II: 480, i vad de avser statsbidrag till skolmåltider för diabetessjuka, icke må av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 478 och II: 584 samt I: 501 och II: 579, samtliga motioner i vad de avser ändrade grunder fr. o. m. budgetåret 1964/65 för statsbidrag till skolmåltider, icke må av riksdagen bifallas;

III. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 478 och II: 584 samt I: 501 och II: 579, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 000 kr.;

IV. att motionerna I: 409 och II: 486, I: 478 och II: 584 samt I: 501 och II: 579, sistnämnda fyra motioner i vad de avser åtgärder för framtida ytterligare förstärkningar av statsbidragsgivningen till skolmåltidsverksamheten, icke må av riksdagen bifallas.

4:o) **Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 303, s. 624 och 625), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

5:o) **Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 304, s. 625), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 95 000 kr.

6:o) **Uppskjutna frågor.** Beträffande vad Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen under följande punkter, nämligen

punkten 298: Studiesociala åtgärder m. m.;

punkten 300: Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti;

avgiver utskottet utlåtande senare under riksdagen, vilket utskottet får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 7 april 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÅNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Birger Andersson, Bergman, Axel Johannes Andersson, Virgin, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, fröken Ljungberg, herrar Thorsten Larsson, Widén och Nils-Eric Gustafsson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Almgren, Nilsson i Göingegården, fru Lewén-Eliasson, herr Svensson i Ljungskile, fröken Olsson, herrar Arvidson, Wedén, Larsson i Hedenäset, Berg och Källstad.

Reservation

vid punkten 3 (Bidrag till anordnande av skolmåltider) av herrar Boman, Axel Johannes Andersson, Thorsten Larsson, Widén, Nils-Eric Gustafsson, Svensson i Stenkyrka, Svensson i Ljungskile, Wedén, Larsson i Hedenäset och Källstad, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I de i anslutning till förevarande punkt väckta motionerna har framförts yrkanden rörande förbättring av statsbidragen till skolmåltidsverksamheten. I motionerna I: 478 och II: 584 samt I: 501 och II: 579 har påyrkats en omedelbar förbättring och i motionerna I: 409 och II: 486 en särskild riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om skyndsamt framläggande av förslag rörande ändrade grunder för statsbidragsgivningen. I motionerna I: 405 och II: 480 slutligen har yrkats på särskilt förmånliga grunder för skolmåltider till diabetessjuka elever.

Såsom framhållits i motionerna har statens andel av skolmåltidskostnaderna sjunkit från 70 % 1948 till under 10 % för närvarande. En mycket betydande del av kostnaderna har således flyttats över från staten till kommunerna. Kommunernas starkt ökade kostnader har sannolikt medverkat till att skolmåltids-

verksamheten inte utvecklats så som varit önskvärt. Särskilt må erinras om att en undersökning utförd av statens institut för folkhälsan enligt institutets mening givit vid handen att åtgärder i syfte att höja kostens kvalitet är angelägna. Enligt utskottets mening skulle en förstärkning av statsbidraget medverka både till en kostförbättring och till en viss avlyftning av kommunernas starkt ökade skolmåltidskostnader.

Allt sedan 1959 har riksdagen framhållit angelägenheten av att statsbidraget till skolmåltiderna förbättras och vid flera tillfällen i skrivelser till Kungl. Maj:t anhållit om skyndsamt förslag i detta syfte. Något sådant förslag har emellertid inte framlagts. Med hänsyn härtill och till den alltmer ökade kommunandelen av kostnaderna finner utskottet det nödvändigt, att en viss förbättring av statsbidraget omedelbart genomföres. I detta hänseende har i de förutnämnda motionerna I: 478 och II: 584 samt I: 501 och II: 579 föreslagits, att bidragsunderlaget skall höjas från 70 till 90 öre i normalfallen, från 90 öre till 1 krona vid bespisningsenhet om högst två läraravdelningar och från 85 öre till 1 kr. 25 öre, om måltiden serveras elev från annan kommun än skolkommunen, samt att bidraget skall utgå efter en normalprocent av 25. Utskottet biträder vad sålunda föreslagits. För helt budgetår kan den förordade ändringen av bidragsgrunderna beräknas medföra en utgiftsökning för statsverket med 30 000 000 kr. Då 40 % av statsbidraget förskottteras blir ökningen för nästa budgetår 12 000 000 kr. Utskottet hemställer att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med sistnämnda belopp, dvs. med samma belopp som förordats i motionerna I: 501 och II: 579.

Vidkommande motionerna I: 409 och II: 486, I: 478 och II: 584 samt I: 501 och II: 579 i vad desamma syftar till mera långsiktiga åtgärder för förstärkning av statsbidragstödet till skolmåltidsverksamheten får utskottet framhålla följande. De i motionerna I: 409 och II: 486 förordade ändrade grunderna för statsbidraget bör enligt motionerna baseras på vissa belopp per elev, varvid beloppens storlek skall vara beroende av skatteunderlaget i kommunen. I motionerna I: 478 och II: 584 har framhållits, att man efter budgetåret 1964/65 successivt bör höja statsbidraget så att det utgår med normalbidragsprocenten 50. Vidare framhålles i motionerna I: 501 och II: 579 att den av utskottet ovan tillstyrkta förbättringen är att anse som provisorisk i avvaktan på förslag från 1958 års skatteutjämningskommitté. Utskottet vill i anledning av samtliga nu berörda motioner understryka angelägenheten av att statsbidragsgivningen till skolmåltidsverksamheten ytterligare förbättras. Utskottet förordar att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att Kungl. Maj:t vidtar härför erforderliga åtgärder. Härvid torde det i motionerna I: 409 och II: 486 skisserade förslaget om ändrade statsbidragsgrunder böra prövas närmare.

Vad slutligen angår förslaget i motionerna I: 405 och II: 480 om statsbidrag efter särskilda grunder till skolmåltider till diabetesjuka elever får utskottet erinra om att detsamma grundar sig på en tidigare framställning från skolöverstyrelsen och att det innebär att statsbidrag skall utgå med 1 kr. 25 öre per

måltid. Utskottet tillstyrker bifall till detta förslag. Utskottet förutsätter att kostnaderna härför skall kunna rymmas inom den anslagsram för nästa budgetår, som utskottet i det föregående förordat.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 405 och II: 480, besluta att bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1964/65 lämna statsbidrag till skolmåltider för diabetessjuka med 1 kr. 25 öre per utspisad måltid;

II. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 478 och II: 584 samt I: 501 och II: 579, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1964/65 lämna statsbidrag till skolmåltider enligt de grunder utskottet förordat;

III. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 478 och II: 584 ävensom med bifall till motionerna I: 501 och II: 579, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 28 000 000 kr.;

IV. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 409 och II: 486, I: 478 och II: 584 samt I: 501 och II: 579, sistnämnda fyra motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anförts rörande åtgärder för framtida ytterligare förbättringar av statsbidragsgivningen till skolmåltidsverksamheten.»